
Al marge

No a la contra, sinó altrament, *per Josep Murgades*

Deia i redeia l'Eugeni d'Ors, citant, segons que sembla, un dels grans caps pensants del reaccionarisme, el francès de Maistre, que fer la contra-revolució no era fer una revolució contrària, sinó fer el contrari que la revolució.

La màxima, en tota la seva concisió i contundència, adquireix valor d'universal validesa i aplicabilitat molt més enllà del context en el qual i per al qual fou originàriament concebuda.

Podriem, així, començar exemplificant-la a propòsit de la trista recepció experimentada pel mateix Pantarca: importava no de fer una contra-Ben Plantada en forma de Ben Nascuda (la «rèplica» de Rodolf Llorenç condemnada a restar simple anècdota d'arqueologia literària), sinó, si de cas, d'assentar en relació amb la dona uns valors tots altres que els exhibits sobre ella en l'obra emblemàtica de Xènius; i importava de fer-ho a més amb una formulació literària que res no tingués de còpia simètrica a la inversa d'aquesta.

Anàlogament, posem per cas, importa que si en un moment donat les dones d'avui volen emfasitzar un profund enuig davant una contrarietat o la pèrdua definitiva de la paciència davant una situació conflictiva, s'empesquin un exabrupte més original i més propi que el de limitar-se a proferir que ja n'estan «fins als ovaris».

I, en un altre àmbit encara, importava que a l'hora d'encunyar mots genuïns per

designar noves realitats vehiculades d'antuvi només a través de la llengua dominadora, hom tingués l'enginy creatiu d'acordar el mot *vaga*, i no en canvi el trist calc semàntic i sillàbic del mot *atur* (tan aberrant com si per referir-se al referent significat per aquell s'haguessin empatollat una cosa així com **folga*).

Semblantment, doncs, l'exercici de voler fer en literatura un «pamflet contra» sovint esdevé un vacu exercici retòric que no fa sinó redundar en major enaltiment i, en conseqüència, encara en una més gran mitificació/mistificació del destinatari teòric dels impropis aïrats del remitent.

Si un escriptor que ja ha passat avall –i que per això mateix demana que comenci a ser valorat críticament al marge de filies i fòbies– ens carrega sobiranament, importa, si també som escriptors, que elaborem una obra ben diferent de la seva i que la nostra no en traeixi gota d'influència, ni en positiu ni en negatiu. Importa que demostrem que en la mateixa llengua en què ha escrit la patum a destronar, i a propòsit de temes i de referents més o menys comuns, som capaços de fer-ho ben altrament i, no cal dir, molt millor des del punt de vista que sigui.

Si, allunyats de l'empiri per on es mouen enguany com antany els demiürgs que es creuen ser els escriptors d'aquest país, no passem de ser més que humils crítics, importa aleshores no de clavar destralejada sobre la soca d'un autor de

pes com més considerable millor, i encara menys de fer-ho tot farcint el propi discurs de frases i d'expressions manlleuades d'aquest per ingènuament demostrar així que hom se l'ha llegit, ni de pretendre a l'últim, tot forçant la paradoxa fins a la fallida més estrepitosa, que el tal «pamflet jugant a la contra és l'únic homenatge possible i coherent» (s'entén de l'audaç libel·lista envers el nefast homenot a qui s'esforça a fer objecte de la seva bilis).

No. Si fem de crítics, és a dir, de simples lectors impertinents i bocamolls, allò que farem així que ens les vulguem heure amb tal o tal altre escriptor que considerem valorat més per causa de babaueria col·lectiva que no pas per raons històriques i literàries plausibles serà bastir-ne una lectura diferent de les tingudes per canòniques fins a la data, tot mirant d'evidenciar-ne l'esquematisme, el to doctrinari, la irrisorietat o el que sigui, i tot fent per imposar la nostra lectura en funció de les argumentacions documentades que hi ad-

duïm, de les anàlisis no menys travades que hi despleguem, de la presa en consideració de tot d'aspectes injustificadament desatesos, etc.

Fer segons quins *pronunciamientos* a la contra, amanits només d'una llampanant pirotècnia retòrica, manifestant escàndol perquè l'autor impugnat «ha estat en bona mesura construït pels seus lectors» (i quin escriptor no ho ha estat?) o pontificant que «escriure el diumenge a la tarda és un condicionant sociolingüístic, no una categoria literària» (com si aquestes fossin concebibles independentment d'aquells!), no és sinó una manera de complaure's fins a l'extrem de la idiotesa en la trivial *boutade* tertuliesca i d'incórrer al capdall en la confecció d'un cromet estergit en dolent sobre l'obra del plumífer en direcció al qual s'apunta.

Llegir, escriure, polemitzar importa de saber fer-ho no a la contra, sinó altrament. Tret que un no tingui vocació de calcomania fotocopiada, és clar.

JOSEP MURGADES